

Centre de Documentació

Recull temàtic

Jocs, joguines i lleure no sexista

Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones
Centre de Documentació Joaquina Alemany i Roca

PRESENTACIÓ

La selecció de recursos documentals que us presentem comprèn una mostra representativa de referències bàsiques i actuals sobre el tema. Es tracta d'un recull documental que vol ser útil a totes aquelles persones interessades o que vulguin aprofundir i ampliar els seus coneixements en el tema del recull.

S'inclouen documents en diferents tipologies: monografies, estudis, contes infantils, jocs educatius, audiovisuals i recursos electrònics, entre d'altres, amb alguns comentaris informatius sobre els documents ressenyats.

A través del [Centre de Documentació Joaquina Alemany i Roca](#) de l'[Institut Català de les Dones](#) es pot ampliar la informació bibliogràfica, consultar la documentació referenciada o bé, sol·licitar-la en préstec.

Des de l'Institut Català de les Dones, agraïm a totes les institucions i entitats l'aportació dels seus documents i recursos als fons documentals del Centre de documentació.

SUMARI

- [MONOGRAFIES](#)
- [CONTES INFANTILS](#)
- [RECURSOS ELECTRÒNICS](#)
- [AUDIOVISUALS](#)
- [JOCS EDUCATIUS](#)
- [CARTELLS](#)

MONOGRAFIES

Escalona, Patricia. **Juegos reunidos feministas: humor sí, lucha también.** Barcelona: Temas de Hoy, 2019

Mollo, Ivana; Navarro, Leticia. **La revolución de los cuidados.** Madrid: Fundación InteRed, 2012

Document que recull sis contes infantils que ensenyen als infants diverses maneres de col·laborar amb la gent que els envolta. Els contes s'acompanyen de propostes didàctiques que els fan reflexionar sobre la neteja, la conciliació entre la vida familiar i laboral, la coresponsabilitat domèstica, i com tenir cura de la gent gran entre d'altres temes. El conte de La rana Graciana reflecteix com el treball en grup i la coordinació fan que la seva bassa estigui més neta. Huelga de mamá representa la importància de les dones i de la feina que fan en el nucli familiar. El conte Crepes de Manzana tracta sobre la dependència i la cura que s'ha de tenir de la gent de la tercera edat. Una experiència intensa dóna a conèixer la història d'una cuidadora que ha de deixar la família per qui treballa i tornar al seu país d'origen. El conte Luna se va tracta sobre com un grup d'amics i amigues s'acomienaden de la companya que torna al seu país per tenir cura de la seva àvia i germana. La revolución de los cuidados és una metàfora sobre l'eradicació de tenir cura dels altres en un futur llunyà, on es prestarà més atenció a la productivitat.

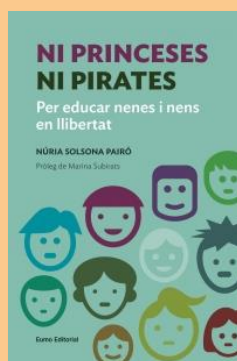
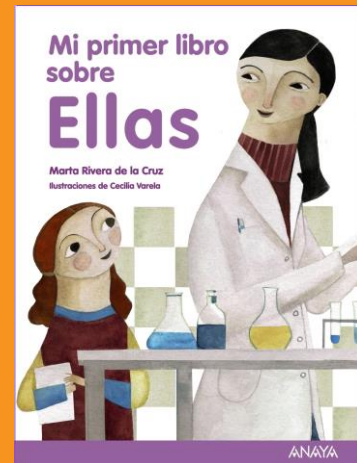
Subirats, Marina. **Coeducació, aposta per la llibertat.** Barcelona: Octaedro, 2017

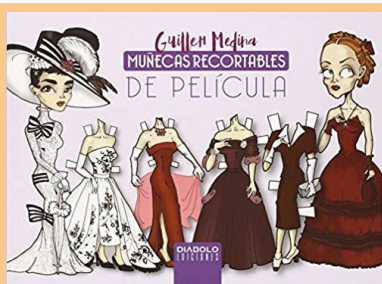
Correll, Gemma. **El Libro de actividades feminista**. Barcelona [etc.]: Ediciones B, 2016

Rivera de la Cruz, Marta. **Mi primer libro sobre ellas**. Madrid: Anaya, cop. 2011

Sabies que en el món encara existeixen llocs on es pensa que la dona és inferior a l'home? Amb aquesta frase, l'escriptora Marta Rivera de la Cruz i la il·lustradora Cecilia Varela, s'endinsen en un conte per infants a partir de cinc anys, on les biografies de dones pioneres és la temàtica principal. Alguns dels criteris aplicats per les autores a l'hora de seleccionar les set dones ressenyades han estat el geogràfic i el professional, amb la finalitat de representar llocs i àmbits diversos. Aquestes dones són destacables perquè varen lluitar pels seus somnis i, fins i tot algunes d'elles, varen canviar la història. La primera d'elles és Josefa Alonso Pimentel, comtessa de Benavent i mecenes de Goya. L'actriu internacional i promotora teatral María Guerrero és la segona persona rellevant que s'introdueix en el llibre, i se segueix amb María Moliner, bibliotecària que va crear un dels diccionaris més destacats en llengua espanyola. Anaïs Napoleón fou la primera dona fotògrafa d'Espanya que, a més, era emprenedora perquè va crear el seu propi negoci a Barcelona. Clara Campoamor, primera dona diputada i activista incansable que va facilitar el camí cap el sufragisme, i continua amb l'escriptora Rosalía de Castro. I, en acabar, es cita a Matilde Montoya, dona destacada per ser la primera metgessa de Mèxic.

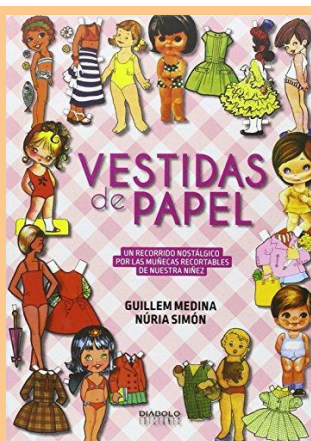
Solsona i Pairó, Núria. **Ni princeses ni pirates: per educar nenes i nens en llibertat**. Vic: Eumo, 2016

Medina, Guillem. **Muñecas recortables de película**. Madrid: Diábolo, 2015

Broncazo, Fernando; Hernández de la Fuente, David, eds. **De Galatea a Barbie: autómatas, robots y otras figuras de la construcción femenina**. Madrid: Lengua de Trapo, 2010

En aquesta obra, els editors recullen les reflexions entorn a diverses figures de la construcció femenina sorgides en el marc d'unes jornades organitzades per la Universitat Carlos III, l'abril de 2008, dins d'una sèrie dedicada a la influència dels mites antics i eterns en la literatura i en el pensament. A partir del mite literari grec de Pigmalión i Galatea sobre l'artífex idealista i desenganyat de l'amor humà, que tanta influència ha tingut en la nostra tradició cultural, les diverses autores repassen la construcció de la dona ideal per l'imaginari occidental com a robot sexual i maternal, que màgicament o mecànicament remet a una edat d'or robòtica que, en ocasions, es torna terrorífica. A més, analitzen el ressò que aquests mites femenins han tingut en la ciència, la robòtica, la filosofia, la literatura clàssica i la moderna, el cinema i les arts plàstiques. Finalment, exploren l'impacte que aquestes idees tenen en la societat i en l'home actual.

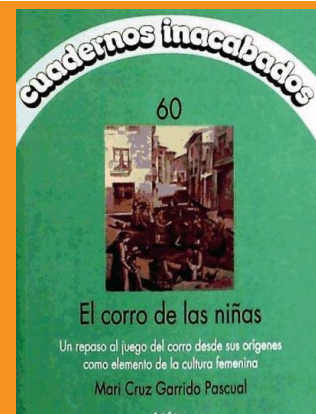
Medina, Guillem. **Vestidas de papel: un recorrido nostálgico por las muñecas recortables de nuestra niñez**. Madrid: Diábolo, 2015

Díaz Trancho, Iris. **Vivo en una casa malva.**
[Oviedo]: Pintar-Pintar, 2011

Garrido Pascual, Mari Cruz. **El Corro de las niñas, el círculo de las mujeres: un repaso al juego del corro desde sus orígenes como elemento de la cultura femenina.** Madrid: Horas y Horas, 2010

Assaig que repassa històricament els jocs de rotllana, des dels seus orígens ancestrals fins a l'actualitat, destacant-ne la seva importància dins la tradició cultural i la literatura oral, transmeses durant segles per les dones. Aquests jocs, que uneixen dansa i cant, són un element comú de la cultura femenina de molts països i societats, i involucren diverses generacions de dones: nenes, mares i àvies. El document fa l'anàlisi d'aquestes tradicions des d'una mirada femenina, fet que el diferencia de la majoria d'estudis dedicats a aquest tema; a la vegada que reflexiona sobre els espais, tant físics, dels llocs on s'ha practicat i es practica, com conceptuals, antropològics i socials, que representen aquest tipus de jocs. Mitjançant entrevistes a dones de diverses edats, s'inclou també un ampli apèndix de textos de les cançons recopilades.

Juguem ...

Guia d'activitats per a la
coeducació i la no violència de
gènere

ACCIO escolta

Grup d'acció d'igualtat
d'oportunitats

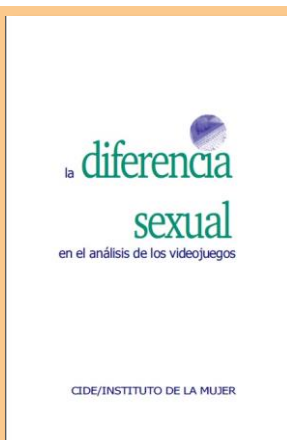
Acció Escolta de Catalunya, Grup d'Acció d'Igualtat d'Oportunitats. **Juguem...: guia d'activitats per a la coeducació i la no violència de gènere.** Barcelona: Acció Escolta de Catalunya, 2004

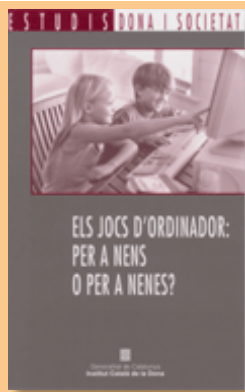
Concha, Angeles de la, coord. **El sustrato cultural de la violencia de género: literatura, arte, cine y videojuegos.** Madrid: Síntesis, 2010

Raquel Miranda. **Enseñando a jugar, aprendiendo a querer: una experiencia coeducativa.** [Sevilla]: Junta de Andalucía, Consejería de Educación, DL 2009

Projecte coeducatiu portat a terme durant els anys 2005 i 2006 a l'escola pública d'educació infantil Rafael Alberti, en la qual es van desenvolupar una sèrie d'actuacions derivades del I Plan de Igualdad entre Hombres y Mujeres en Educación. Aquest projecte, es basa en la necessitat de plantejar la coeducació mitjançant tres perspectives: el repartiment de tasques domèstiques, les professions i els estereotips de gènere. En aquest sentit, es van portar a terme una sèrie de jocs dirigits pel professorat amb l'objectiu d'analitzar la forma de jugar dels infants que formen part d'aquest centre educatiu i el significat del seu comportament durant el joc. També, es pretenen oferir jocs alternatius als habituals que no es relacionin amb cap sexe, evitant així la separació per sexe que provoquen alguns d'ells. D'altra banda, es va motivar a l'alumnat a jugar amb joguines que socialment es consideren del sexe contrari per afavorir l'ús de tot tipus de joguines sense diferenciació per sexe per tal que desenvolupin una visió més igualitària de la societat i es relacionin més i millor.

La diferencia sexual en el análisis de los videojuegos. Madrid: CIDE; Instituto de la Mujer, 2004

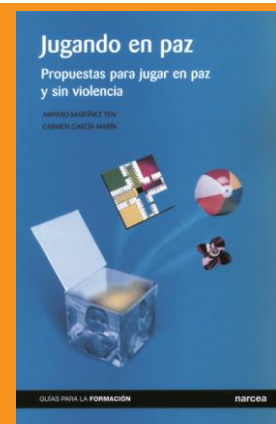

Escofet Roig, Anna, et al. **Els Jocs d'ordinador, per a nens o per a nenes?** Barcelona: Generalitat de Catalunya, Institut Català de la Dona, 2002

Martínez Ten, Amparo; García Marín, Carmen. **Jugando en paz: propuestas para jugar en libertad y sin violencia.**

Madrid: Narcea, cop. 2005

L'objectiu d'aquest llibre és ajudar a les persones que estiguin relacionades amb nenes i nens, especialment aquelles que realitzen tasques educatives, a conèixer les condicions que necessita la infància per a que el seu joc pugui contribuir a una socialització dins dels valors d'una cultura de la pau. El fil conductor de l'obra és el joc en pau. Les autores posen l'accent en el joc, considerant-lo la activitat primordial de la infància. Per a que els jocs de la infància contribueixin al desenvolupament infantil com a persones de pau, significa primer que puguin jugar i que ho puguin fer amb alegria, trobant-se amb els seus iguals. En segon lloc, significa que tinguin materials i referències pacífiques. I en tercer lloc, suposa que puguin regular els conflictes que sorgeixen en els jocs de forma no violenta. L'obra es complementa amb exercicis que conviden a la reflexió a partir de l'experiència pròpia.

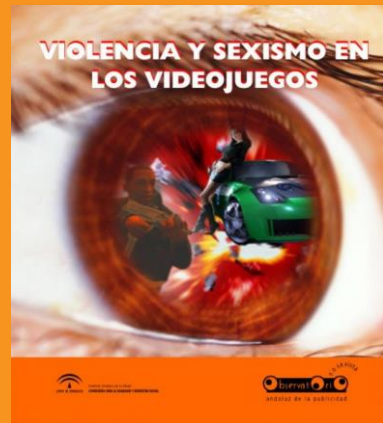

Beigbeder, Frédéric. **Barbie.** Madrid: H Kliczkowski, 1998

Violencia y sexismo en los videojuegos.

[Sevilla]: Instituto Andaluz de la Mujer, 2006

Informe que, acompanyat d'un audiovisual, analitza i dóna a conèixer el progressiu augment de continguts sexistes en Internet i en els jocs d'ordinador. Comença analitzant l'augment dels videojocs com a conseqüència de la difusió de les noves tecnologies de la informació i la comunicació en les llars, la societat i la cultura, cosa que ha propiciat nous entreteniments lúdics. El document continua centrant-se en l'increment de continguts violents, racistes, xenòfobs i sexistes que són analitzats a partir de la temàtica dels videojocs. Es revisa el perfil dels personatges que hi apareixen, tant femenins com masculins i en aquest sentit, s'estudia també, el model d'arquetip femení típic d'aquesta mena de jocs que presenta un fort simbolisme sexual, però que alhora segueix models pròpiament masculins. Un altre element que s'analitza a l'informe és la presència de la violència envers les dones i el posicionament secundari en què hi apareixen aquestes, en els videojocs. Es conclou amb l'anàlisi de casos destacats de jocs en línia i comercials que queden recollits en el llibre, a l'igual que en l'audiovisual que acompanya la publicació. Es per tot això que resulta d'interès tant a nivell personal com a famílies i professionals de l'ensenyament, ja que permet extreure conclusions sobre el tipus de jocs que arriben a infants i joves.

[Tornar al sumari](#)

CONTES INFANTILS

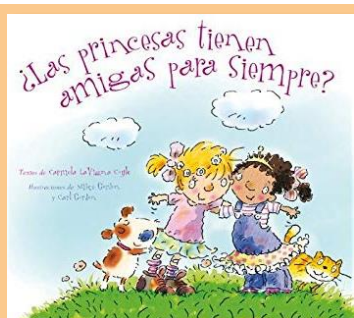
Coyle, Carmela LaVigna. **¿Es verdad que las princesas besan a los sapos?**. Barcelona: Picarona, 2013

Fink, Nadia. **Alfonsina Storni: para niñas y niños**. Zaragoza: Maime Mujer; [Buenos Aires]: Chirimbote, març 2017

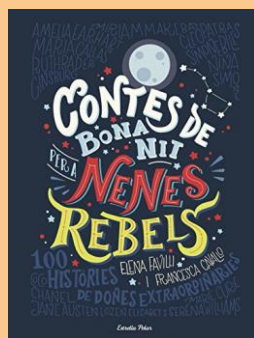
Coyle, Carmela LaVigna. **¿Las Princesas se lastiman las rodillas?** Barcelona: Picarona, 2014

Coyle, Carmela LaVigna. **¿Las Princesas tienen amigas para siempre?**. Barcelona: Picarona, 2014

Gramsci, Antonio. **El Ratolí i la muntanya.**
Santander: Milrazones, abril 2017

Favilli, Elena. **Contes de bona nit per a nenes rebels.** Barcelona: Estrella Polar, 2018

Peyo. **Els Barrufets i el poble de les noies.**
Barcelona: Base, 2017-

Brenman, Ilan. **Las Princesas también se tiran pedos.** Alzira: Algar, 2011

[Tornar al sumari](#)

RECURSOS ELECTRÒNICS

Un Cuento propio: historias para escuchar, heroínas por descubrir. [S.l.]: Pandora Mirabilia, [2014]

Marinva: Joc i educació

Web especialitzat en el disseny i la realització de projectes i propostes de comunicació, dinamització, formació i oci, on el joc té un paper destacat. Mitjançant jocs educatius es transmeten valors, competències, continguts i hàbits pels infants, de manera eficaç i significativa a través dels jocs. El web diferencia els col·lectius als que adreça els seus jocs, com són la gent gran, els infants, les joves, els escolars, jocs per jugar en família o equips, i col·lectius en risc. Marinva crea jocs per ensenyar diferents conceptes sobre ciutadania, competències, educació i lleure, cultura, medi ambient, salut, tecnologia i competències entre d'altres, de manera que els infants poden adquirir nous coneixements que els seran útils per a viure en societat.

Juguem en igualtat. Barcelona: L'Hora Lliure, Asociación Espacio y Ocio, 2018

Jocs i joguines en català. Plataforma per la llengua

15 años de juegos y juguetes no sexistas, no violentos. [Sevilla]: Instituto Andaluz de la Mujer, DL 2010

[Tornar al sumari](#)

AUDIOVISUALS

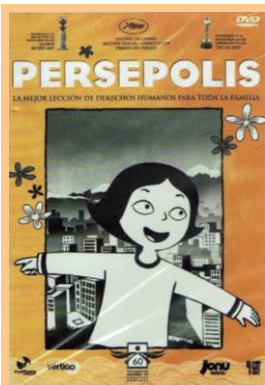
Brave (Indomable). [Madrid]: Walt Disney Pictures, cop. 2012

Ciudades imaginadas. 2010

El següent document s'engloba dins dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni de l'organització Nacions Unides. Es tracta d'un dvd dirigit al professorat i/o mares i pares que volen desenvolupar la capacitat d'observació i la sensibilitat de les nenes i els nens a través de tres curtsmetratges on es treballen tres dels objectius de les Nacions Unides. Cada curt té un objectiu clar marcat, en el primer: Somos Caravana es vol fomentar les associacions mundials per al desenvolupament, el segon: Los niños de Patiobonito, vol fer entendre la necessitat de l'ensenyament primari universal i en el tercer: El milagro de la Pupuna y los aviones es vol fer entendre als infants la pobresa extrema i la gana que passen alguns infants. L'audiovisual s'acompanya d'un fullet on s'explica la manera d'utilitzar els recursos didàctics, per treballar amb les nenes i els nens abans de veure les pel·lícules, unes petites activitats per fer després de veure els curts i treballar altres objectius marcats en el projecte. També s'inclou una petita bibliografia, una filmografia i enllaços electrònics per acabar de treballar els objectius amb els infants.

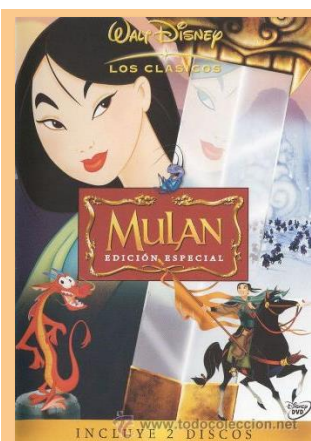
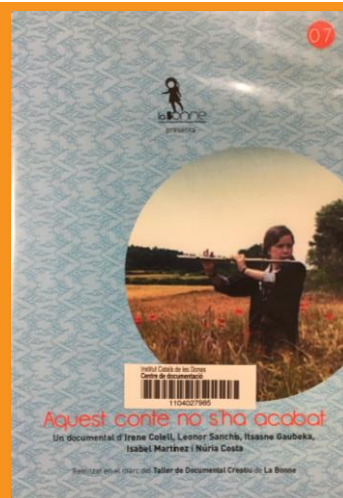
Una Carta para Momo. [Barcelona]: Selecta Visión, DL 2012

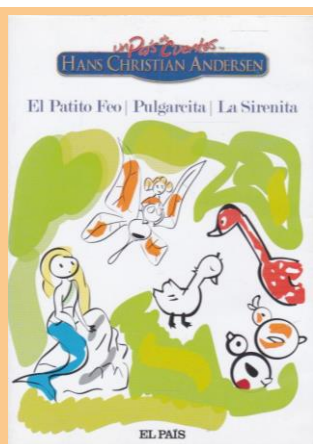
Persepolis. Barcelona: SAV, DL 2008

Aquest conte no s'ha acabat. 2010

Aquest breu documental, realitzat per cinc dones (Irene Collell, Itsane Gaubeca, Leonor Sanchís, Isabel Martínez i Núria Costa) en el marc del Màster de Documental Creatiu del Centre de cultura de Dones Francesca Bonnemaison, revisa els estereotips i referents que mostren alguns contes infantils tradicionals. Algunes veus consideren aquestes històries sexistes o plenes de desigualtats: ¿Per què els guapos son sempre els bons i els lletjos els dolents?, ¿Per què els prínceps protegeixen i salven a les princeses indefenses? ¿Per què al final es casen i son feliços? A partir de diferents entrevistes a famílies, escriptores, antropòlogues, infants i adolescents, es parla dels estereotips de bellesa, les estructures de poder desiguals i els tòpics entre les relacions d'ambdós sexes presents als contes més coneguts. A través d'aquest treball, les autores ressalten les possibilitats que tenen els contes de transformar la manera d'entendre i d'estar al món i, per això, reclamen un nou tipus de contes no sexistes, que reflecteixin un concepte de l'amor més actual i la representació de nous referents femenins.

Mulan. [S.l.]: Buena Vista Home Entertainment, 2004

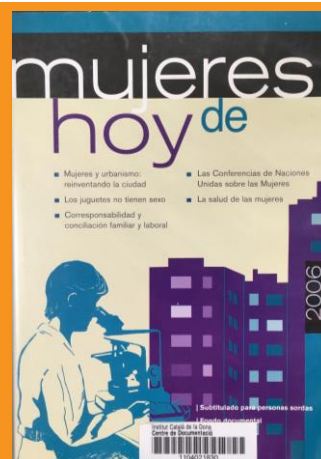

El Patito; Pulgarcita; La Sirenita. Madrid: Diario El País, 2007

Los Juguetes no tienen sexo. Madrid: Instituto de la Mujer, 2006. DVD

Reportatge que, a través d'entrevistes amb investigadors/es, mares i gent del carrer, defensa la idea que els jocs i les joguines no es creen en funció del sexe de les nenes i els nens que els utilitzen, sinó que són les persones adultes aquelles que distingeixen entre jocs i joguines per nenes i nens. De fet, el conjunt de professionals que apareixen al vídeo (investigador/es i professors/es, entre d'altres), afirmen que els jocs i les joguines no tenen sexe perquè tots poden ser educatius pel conjunt d'infants.

També, s'analitza el component violent, sexista i masclista d'alguns jocs i joguines, com per exemple els videojocs, i es fa una denúncia per tal que es creïn jocs pensats per dones i, a la vegada, per tal que la imatge que es presenta de les dones en els jocs no es basi en un model masclista.

[Tornar al sumari](#)

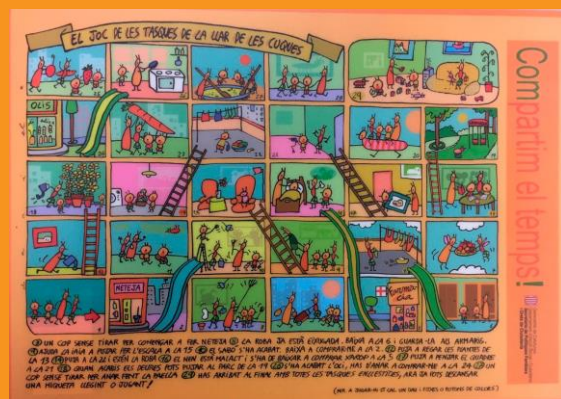
JOCS EDUCATIUS

La Oca de las mujeres. Madrid: Locus Solus, 2016

Compartim el temps. [S.I.]: Generalitat de Catalunya, Secretaria de Polítiques Familiars i Drets de Ciutadania, [2009]

Compartim els temps és una campanya dirigida a implicar a tota la societat catalana en l'assoliment d'un repartiment més equitatiu de les feines domèstiques i de cura entre totes les persones membres de la família. El present recurs és un dels materials proposats per aquesta campanya: es tracta d'un joc educatiu infantil de taula per a jugar-hi en família, que té com a objectiu afavorir la coresponsabilitat i promoure comportaments basats en el respecte i la no discriminació entre dones i homes, i al mateix temps informar i sensibilitzar a les famílies sobre aquesta coresponsabilitat i la bona gestió del temps. Amb aquest material de suport es pretén donar pautes a les famílies perquè trenquin els estereotips entorn de les tasques familiars i domèstiques i eduquin les nenes i els nens en els beneficis que suposa el repartiment equitatiu d'aquestes tasques entre totes les persones de la llar.

El Joc de la granota. [Manresa]: Consell Comarcal del Bages, Punt d'Informació i Atenció a la Dona, [2007?]

Si juegan a ser iguales, no hay color: la igualdad es un juego de niñ[as/os].

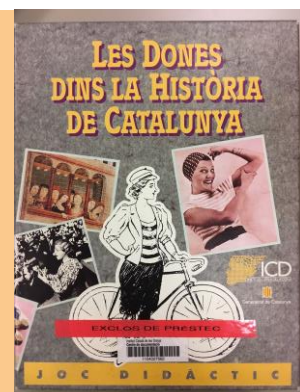
Madrid: Comunidad de Madrid, Consejería de Empleo y Mujer, [Dirección General de la Mujer], [2005]

¿Quién vive aquí?: el gran juego de la diversidad. [Navarra]: Ekilikua, DL 2005

Conjunt de materials didàctics que a més de promoure la vessant lúdica, també fomenten l'aspecte educatiu mitjançant materials de sensibilització i de recolzament per al treball a l'aula. Es tracta d'una sèrie de jocs que treballen els nous models familiars, la interculturalitat, la discapacitat, els rols sexuals, el concepte de diferència i d'igualtat entre els sexes i la integració social, entre d'altres.

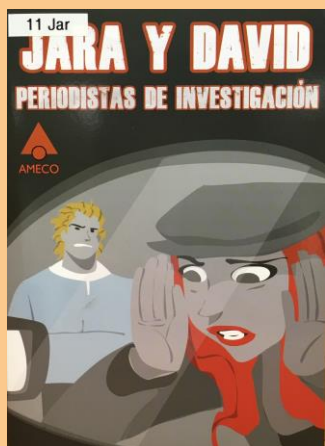

Dins la capsula s'inclouen dotze jocs educatius, de diferents nivells de dificultat, destinats a nenes i nens d'entre 3 i 12 anys. Es tracta de jocs amb els quals es pot jugar de forma individual o en grup i de diferents tipologies: jocs d'estratègia, d'altres basats en la memorització i/o la deducció, jocs de cartes, trencaclosques, dominós, etc. Finalment, s'inclouen fitxes amb personatges i frases, per tal de fer pensar en els nous models familiars, que estan disponibles en català, castellà, gallec i basc.

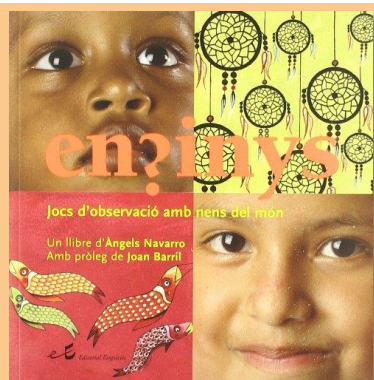

Les Dones dins la història de Catalunya: joc didàctic.

[Barcelona]: Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència, Institut Català de la Dona, DL 1994

Jara y David, periodistas de investigación. [Madrid]: Oneclick, [2009?]

Navarro, Àngels. En?lins: jocs d'observació amb nens del món. Barcelona: Empúries, 2004

[Tornar al sumari](#)

CARTELLS

#trenquemestereotips. [Barcelona]: Institut Català de les Dones, [2018]

#trenquemestereotips: m'agrada... [Barcelona]: Institut Català de les Dones, [2015]

[Tornar al sumari](#)